Autor Guste Santini
Srijeda, 25 Srpanj 2001 22:09

Ugledni ekonomski komentator Ratko Bošković u «Jutarnjem listu» od 25. srpnja 2001. godine komentirao je stanje i perspektivu kune pod naslovom: «Kuna drugi put odlazi u povijest». Analitički pristup Ratka Boškovića uvijek, pa i ovaj put, zahtjeva dodatne komentare jer se radi o prevažnom pitanju o kojem, na žalost, nema analitičkih rasprava kako bi se preciziralo stanje i perspektive.

Ne ulazeći u pojedinosti napisa jer se mnogim djelovima napisa slažem; dodao bih tek nešto što će, po mojem mišljenju, dodatno osvijetliti problem.

Inače, valja reći da u istoj mjeri u kojoj je nacionalna valuta sporna da je bar toliko sporna i država jer je učešće fiksne komponente truškova u ukupnim državnim troškovima dramatično visok. To je karakteristika u svim malim zemljama a u slučaju Hrvatske on ima obrize karikaturalnosti. Jednako je sa nacionalnom privrednom strukturom koja uglavnom na nacionalnom planu nije u stanju ostvariti točku pokrića.

Sudbina nacionalnih vlauta svake zemlje, prema tome, jednaka je sudbini odnosnih zemalja. Ni manje ni više. Poznato je da znatan broj malih zemalja ima nacionalnu valutu koja ne samo da nije smetnja već je snažna poluga razvoja nacionalne drževe. Naprosto nije moguće ignorirati da je monetarna politika dio ekonomske politike i da kao takva doprinosi povećanju arsenala instrumenata nosiocima ekonomske politike. Drugo je, pak, pitanje u kojoj se mjeri koriste instrumenti monetarne politike. MMF (koji nam je upravo u kontroli) i njegovi prijedlozi po iskazima slovenskih ekonomista ne samo da ne bi bili dobordošli već bi bili štetni. Slovenija je kao što znamo među vodećim (ja je osobno smatram vodećom) zemljama u tranziciji. Ona je upravo pokazala kao se je moguće iz saoupravnog sistema uz prihvatljive tranzicijske troškove transformirati istu u tržišnu privredu. Koncepcija i strategija razvoja; primjerene taktike i operativne politike su pokazale kako je moguće i u maloj zemlji voditi «nacionalnu» ekonomsku politiku. U cjelokupnoj priči nacionalna valuta i nacionalni bankarski sistem odigrao je značajnu ulogu. Jednom kada Slovenija postane razvijena zemlja nema razloga da ne preuzme euro kao nacionalnu valutu. Mnogi slovenci smatraju da taj trenutak još nije došao. Naprosto ne treba gubiti iz vida da je preuzimanje tuđe valute preuzimanje i tuđih kriterija glede tekukće i razvojne politike. Treba pogledati odnos Austrije i Njemačke koje imaju vezane valute godinama i nacionalne ekonomske politike koje se tako značajno razlikuju da bi ostvarili međusobni stabilni tečaj. Naprosto se mora reći da ista terapija u različitim uvjetima ima različite rezultate. To je po definiciji.

Vratimo se temi. Hrvatska za razliku od susjedne nam Slovenije je vodila divergentnu monetarnu i fiskalnu politiku. Ponekad još i gore: obe su politike bile u službi političkih ciljeva. Zainteresiranog čitaoca upućujem na ove web-stranice i moje objavljene radove. Hrvatska se je od samog početka (4. listopada 1993. godine) ponašala kao da ima euro i kuna je tek bila folklorna, za politiku vrlo važna, valuta. Kao takva stvarala je probleme jer njezina veličina (novčana masa) nije bila dostatna da bi se vodila politika fiksnog tečaja zbog malog nacionalnog tržišta. I usporvanje transformacije deviza u kune zbog većeg priliva uvjetovalo je aprecijacijom kune u odnosu na marku. Prema tome, tečaj je bio «žrtva» tehnologije transformacije i nije imala nikakvog značaja u smislu ostvarivanja (čak niti) parcijalne ravnoteže. Dovoljno je pogledati dug prema inozemstvu, deficit platne bilance, nezaposlenost…….. Udar

na kunu ove godine je potvrda navedenoj tezi kada je država, zbog pokrića svojih obveza, plasirala značajanu količinu deviza na ovako plitko tržište i to (sic!) pred turističku sezonu ili očekivanu žetvu deviza (koja će vjerojatno izostati). Posljedica je poznata.

Ja smatram da je u Hrvatskoj službena valuta euro koji mi nazivamo kunom i da ta ovisnost koju je ova vlast naslijedila čini naš euro (zbog transakcijskih problema) inferiornim u odnosu da smo ga uveli de jure. Internacionalizacija bankarskog sistema; struktura i perspektive kunske u odnosu na deviznu bilancu pokazuju da Hrvatske nema nikakvog prostora u vođenju neke autonomne monetarne politke. To je stanje. To je ocjena. Ali to nije potvrda da je tako moralo biti. Sami smo to odlučili i doveli se u stanje u kojem jesmo.

Zaključujem bez kirurških zahvata (mislim da nije moguć) Hrvatska je izgubila svoj monetarni suverenitet. Ovo se nije dogodilo danas. Ova je pirča ispričana još u listpoadu 1993. godine. Od tada smo odlučno se suprostvljali svim promjenama u monetarnoj politici i u tome potpuno uspjeli.